

รายงานการจัดบรรยายพิเศษในโครงการ Virtual Visiting Professor

ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔

หัวข้อ ต้นฉบับตัวเขียนไทย: ระเบียบวิธีวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ไทยศึกษา

Thai Manuscripts: Methodology for the Knowledge of Thai Studies

วิทยากร **Professor Dr.Volker Grabowsky**

Professor of Language and Culture of Thailand

Asia-Africa Institute, University of Hamburg, Germany

วันอาทิตย์ที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๔ เวลา ๑๔.๐๐-๑๕.๐๐ น.

บรรยายผ่านโปรแกรมซูม

บทสรุปการบรรยาย

การบรรยายแบ่งเป็น ๒ ช่วงคือช่วงแรกการแสดงปาฐกถาของ ศาสตราจารย์ ดร.

โฟลเกอร์ กราโบวสกี ในหัวข้อ “Tai Manuscript Culture: Historical Evolution and Present Day Significance” สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

ชนเผ่าไท (Tai Ethnic Group) เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เก่าแก่ที่มีอารยธรรมของตนเองมาช้านานมีภาษาเป็นของตนเองคือภาษาไทย คนไทกระจายอยู่ในประเทศต่างๆในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ชาวไทยสยาม รวมทั้งไทยวน ไทลื้อและไทยองในประเทศไทย ชาวไทลาวในประเทศลาว ชาวไทดำและไทแดงในเวียดนาม ชาวจ้วงในมณฑลกว่างสี ชาวไทลื้อในสิบสองปันนา ชาวไทใหญ่ในมณฑลยูนนานทางตอนใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีนและรัฐฉานของเมียนมาร์และชาวไทยอาหมในอัสสัมของอินเดีย

หากแบ่งตามกลุ่มวัฒนธรรมชาติพันธุ์ไทแบ่งได้เป็น ไทน้อย ไทใหญ่และไทสยาม

ด้านวัฒนธรรมทางหนังสือของชนเผ่าไท ในอดีตก่อนยุคการพิมพ์ ชาวไทจะเขียนหรือคัดลอกที่เรียกว่า “จาร” ด้วยลายมือลงบนวัสดุกระดาษที่ทำจากกระดาษข่อย เรียกว่าสมุดข่อย

ต้นฉบับตัวเขียน หรือ manuscript ซึ่งมีทั้งสมุดข่อยขาวและสมุดข่อยดำ และยังมีขบวนการจารลงบนใบลาน นอกจากวัฒนธรรมทางหนังสือที่เป็นใบลานและสมุดข่อย ยังปรากฏการจารึกด้วยลายลักษณ์อักษรในวัสดุอื่น เช่น จารึกบนแปะทำด้วยโลหะ (metal plates) ในพม่า เป็นจารึกแผ่นเงินฉบับหลวง ในค.ศ.๑๕๖๗ จารึกบนศิลาในโบสถ์ วิหาร เสนา หน้าบันและสถานที่ทางศาสนา

ชนชาติไทเผ่าต่างๆ แม้ใช้ภาษาตระกูลไทเหมือนกัน โดยรับตัวอักษรเทวนาครีมาจากกลุ่มทมิฬในอินเดียตอนใต้แล้วมาปรับประยุกต์รูปแบบตัวอักษรให้เป็นอักษรไทซึ่งมีรูปร่างตัวอักษรแตกต่างกันไปบ้างในไทกลุ่มต่างๆ ขบวนการจารหนังสือของชนเผ่าไทจะมีลักษณะเด่นเป็นทวีลักษณ์ (Biscriptability) กล่าวคือ จะใช้ตัวอักษรต่างชุดกันระหว่างการเขียนเนื้อหาทางธรรมหรือทางศาสนา กับเนื้อหาทางโลก ตัวอักษร ๒ ชุดสำหรับเขียนเนื้อหาทางโลกกับทางธรรมมีอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ย่อยทุกกลุ่ม เช่น

	อักษรที่เขียนเรื่องทางโลก	อักษรที่เขียนเรื่องทางธรรม
ไทสยาม	อักษรไทย	อักษรขอม
ไทยล่านนา	อักษรฝักขาม	อักษรธรรม
ไทยล่านช้าง	ลาวภูหาญ	อักษรธรรม
ไทในรัฐฉาน	ไทฉาน	อักษรพม่า
ไทยูนนาน	อักษรถ่วงอก	อักษรธรรม

ขบวนการจารใบลานและสมุดข่อย มีตัวอย่างเป็นประจักษ์พยาน อาทิ หนังสือธรรมที่เรียกว่า หนังสือผูก พระสุตันตปิฎก จากวัดสูงเม่น จังหวัดแพร่ หนังสือผูกจากหอไตร วัดพระธาตุหริภุญไชย จังหวัดลำพูน เอกสารทางโลก เช่น สมุดข่อยดำราพิชัยสงคราม สมุดข่อยดำเรื่องจินดามณี คำเจ้าสุวัตร นางบัวคำ สมุดข่อยตัวธรรมในเอกสารอักษรธรรมและลิกพร้อมภาพประกอบจากเมืองสิงห์ และรามเกียรติ์ ฉบับพระเจ้ากรุงธนบุรีซึ่งเป็นต้นฉบับตัวเขียนไทยที่เก็บรักษาไว้ที่ห้องสมุดเมืองสุโขทัย สาธารณรัฐเยอรมนี เป็นต้น

ต้นฉบับตัวเขียนทั้งที่เป็นใบลานและสมุดข่อยแสดงวัฒนธรรมทางหนังสือของชนเผ่าไทซึ่งเมื่อนำมาอ่านหรือใช้สวดหรือเทศน์จะปรากฏร่องรอยการแก้ไข การลบแล้วจารซ่อมหรือใช้ปากกาแก้ไขอันแสดงถึงการสืบสานการอ่านต้นฉบับตัวเขียนแม้ในยุคหลังซึ่งมีเทคโนโลยีการพิมพ์เข้ามาแล้ว

เมื่อเทคโนโลยีการพิมพ์เข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้ว ในวัดหรือในเผ่าไทบางแห่งยังคงสืบสานขนบสมุดข่อยและใบลาน เช่น ใช้ใบลานในการพิมพ์ด้วยรูปเล่มเหมือนหนังสือผูกแบบเดิม และที่น่าสนใจมากคือความพยายามสืบสานอัตลักษณ์ของเผ่าพันธุ์ไทในประเทศจีนซึ่งมีชนเผ่าไทต่างๆมากกว่า ๑ ล้านคน ในช่วงสมัยการปฏิรูปทางการเมืองและมีนโยบายสลายกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ในปี ค.ศ. ๑๙๘๐ เจ้ามหาคันทวงศ์ นักวิชาการชาวไทลื้อในเมืองจิงหรง พยายามสืบสานขนบทางหนังสือของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อด้วยการถ่ายเอกสารต้นฉบับตัวเขียนทั้งหมดเป็นไฟล์ดิจิทัล อีกทั้งยังบันทึกประวัติศาสตร์ช่วงที่ญี่ปุ่นเข้ายึดครองจีนด้วยอักษรไทลื้อตามขนบวัฒนธรรมทางการเขียนของชนชาติไทลื้อ

ในช่วงที่ ๒ ของการปาฐกถา ศาสตราจารย์ ดร.โฟคเกอร์ กราโบสกีบรรยายหลักสูตรไทยศึกษาของมหาวิทยาลัยฮัมบูร์กตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนถึงปัจจุบันโดยหลักสูตรไทยศึกษามีทั้งระดับปริญญาตรี ปริญญาโท จนถึงปริญญาเอก ในระดับปริญญาตรีจะเริ่มเรียนภาษาไทย และไทยศึกษาในมิติสังคม วัฒนธรรมและการเมืองรวมทั้งศึกษาสังคมและวัฒนธรรมของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อื่นๆควบคู่ไปด้วย การศึกษาในระดับปริญญาโทและเอก มีทั้งการเรียนรายวิชาและการวิจัย การวิจัยที่มีความโดดเด่นมากในระดับโลกคือการวิจัยเอกสารต้นฉบับตัวเขียนทั้งของไทย ลาว เขมรและชนเผ่าไทในทางตอนใต้ของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มหาวิทยาลัยฮัมบูร์กมีศูนย์ศึกษาต้นฉบับตัวเขียนของโลก (Centre for the Study of Manuscript Cultures) หรือ CSMC ศึกษาขนบวัฒนธรรมต้นฉบับตัวเขียนภาษาต่างๆทั่วโลก ในส่วนของต้นฉบับตัวเขียนไทย นักวิจัยในระดับปริญญาเอกและหลังปริญญาเอก ศึกษาวิจัยต้นฉบับตัวเขียนของชนชาติไท

ในช่วงที่ ๒ เป็นการนำเสนอผลงานวิจัยของนักวิจัยหลังปริญญาเอก(Post-doctoral researchers in Excellence clusters) ๒ คนคือ ดร.พีระ พนารัตน์ นำเสนองานวิจัยเรื่อง ดร.ศิลป์

สุภา แจ็งสว่าง นำเสนอเรื่อง ต้นฉบับอันิสงส์ในหลวงพระบาง ประเทศลาว นักวิจัยระดับ
ปริญญาเอก ๒ คนคือ นางสาวสุธีรา สัตยพันธ์ นำเสนอเรื่องต้นฉบับตัวเขียนบทละครนอกสมัย
อยุธยา และ Mr.Sirui Dao นักศึกษาปริญญาเอกจากประเทศจีน นำเสนอเรื่อง ต้นฉบับตัวเขียน
ของชาติพันธุ์ลื้อในจีน พม่า ลาวและไทย ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕

การบรรยายและการนำเสนอผลงานรวมทั้งการอภิปรายสิ้นสุดเวลา ๑๕.๐๐ น.

การบรรยายครั้งนี้ได้รับความสนใจจากนักศึกษาหลักสูตรภาษาไทยทั้งในระดับปริญญา
โทและเอกรวมทั้งปริญญตรีของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เป็นอย่างมาก และยัง
ได้รับความสนใจจากนักวิชาการที่มีชื่อเสียงจากมหาวิทยาลัยอื่น เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยพายัพ เป็นต้น ผู้เข้าฟังในโปรแกรม
ชม ๘๘ คนและถ่ายทอดสดทางเฟซบุ๊ก ศูนย์ภาษาไทยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ด้วย

ลิงค์สรุปการประเมิน

<https://docs.google.com/spreadsheets/d/1zzKwdGiNV09MA4M9LpLHA-2Yvn1OphhytMed8yRn-SA/edit?resourcekey#gid=455774648>

ลิงค์ผู้ลงทะเบียน

https://docs.google.com/spreadsheets/d/1TY-Hgh-Iipb0uYjr5WAdyzSHJ4o0pkeXY5_OG9zQG6Q/edit#gid=1125738942